

DENET VERGİ DUYURU

Duyuru Tarihi : 01.12.2017
Duyuru No : 2017/131
Yayımlandığı Yer : YAKLAŞIM DERGİSİ -
ARALIK 2017 - Sayı : 300

Haluk ERDEM
Yeminli Mali Müşavir

haluk.erdem@bdo.com.tr

BDO Yayıncılık A.Ş.

Eski Büyükdere Cad. No.14
Park Plaza Kat:4
34398 Maslak/İstanbul
Turkey

Tel: +90 212 365 62 00
Fax: +90 212 365 62 02
e-mail: bdo@bdo.com.tr
www.bdo.com.tr

SERMAYE AZALTIŞLARINDA ÖNCELİĞİN EN ÇOK VERGİ ALINACAK KAYNAKLARDAN KABUL EDİLECEĞİNE YÖNELİK MALİYE İDARESİ YAKLAŞIMI DAYANAKSIZDIR

1. Maliye Bakanlığı'nın Sermaye Azaltışlarında Önceliğin Vergili Kaynaklara Verileceğine Dair Görüşü:

Maliye Bakanlığı'nın çok sayıdaki özgelgeleriyle, sermaye azaltışı yapılması halinde, azaltılan sermayenin öncelikle sermayeye daha önce eklenmiş olan ve dağıtımında kurumlar vergisi ve stopaj olmak üzere en yüksek vergi ödenecek olan enflasyon düzeltme farklarından, daha sonra sadece stopaj ödenecek olağanüstü yedeklerden, arda kalan kısmın ise ortaklarca nakden ödenen sermayelerden karşılanmış sayılacağı görüşü verilmiştir. Gelir İdaresi Başkanlığı'nın internet sitesinde yer alan aşağıdaki örnek özgelgelerden, bu görüş açıkça anlaşılmaktadır.

- Gelir İdaresi Başkanlığı Ankara Vergi Dairesi Başkanlığı'nın 21/02/2012 tarih ve B.07.1.GİB.4.06.16.01-120[94-11/5]-264 sayılı Özelgesi:

Garantisi ile sınırlı bir Birleşik Krallık şirketi olan BDO International Limited'in üyesi ve bir Türk anonim şirketi olan BDO Yayıncılık A.Ş., bağımsız üye kuruluşlardan oluşan BDO ağıının bir parçasını teşkil etmektedir.

BDO International global ağıının toplam gelirleri 2016 yılında 7,6 milyar ABD Doları olarak gerçekleşmiştir. BDO, 150'den fazla ülkede bulunan 1.401 ofiste faaliyet göstermekte olup, bu ofislerde denetim ve danışmanlık hizmetleri veren ortaklar dahil dünya çapında 67.000'nin üzerinde kişi çalışmaktadır.

Dikkat ve titizlikle hazırlanan bu yayın, geniş anlamda görüşleri içermekte olup, genel bir yol gösterici olarak değerlendirilmelidir. Özel durumlarla ilgili olarak, mesleki görüş ve yardım almadan, bu yayına dayanarak uygulamalarda bulunulmamalıdır. Bu konuların kendi özel durumunuza ilişkin etkilerini görüşmek için BDO Yayıncılık A.Ş. ile temas kurabilirsiniz. Bu yayındaki bilgilere dayanarak belli eylemlerde bulunmak veya bulunmamak nedeniyle doğabilecek zararlar nedeniyle, BDO Yayıncılık A.Ş. ve ortakları, çalışanları ile yazarları herhangi bir yükümlülük veya sorumluluk kabul etmemektedirler.

“İlgide kayıtlı özelge talep formunuzda, Vergi Dairesi Müdürlüğünün vergi numaralı mükellefi olduğunuzu, özelge talep formu ekinde yer alan sermaye artırımını çizelgesinde gösterildiği üzere 1994 yılında nakden, 1998 yılında nakden ve maddi duran varlık yeniden değerlendirme değer artış fonu, 2000 ve 2002 yıllarında nakden, 2004 yılında ise nakden, maddi duran varlık yeniden değerlendirme değer artış fonu ve 2002 yılı karı ile geçmiş yıl karları kalemleri kullanılarak sermaye artırımında bulunduğunuzu, şirketinizin 08.04.2011 tarihli ortaklar kurulu kararı ile sermaye azaltımına gittiğini ve nakdi olarak arttırılan sermayenin ortaklara dağıtılmasına karar verdiğini belirterek; söz konusu sermayenin ortaklara dağıtılması işleminin stopaja tabi olup olmadığı hususunda görüş bildirilmesi istenmektedir.

.....

Yapılacak olan sermaye azaltımında da ÖNCELİKLE yeniden değerlendirme değer artış fonu ve geçmiş yıl karlarının işletmeden çekildiğinin kabulü gerekmekte olup, azaltılan sermaye tutarı, yeniden değerlendirme değer artış fonu ve geçmiş yıl karları tutarından fazla ise, fazlalığın şirket ortakları tarafından nakit olarak konulan sermayeden kaynaklandığı kabul edilecektir.

Bu hüküm ve açıklamalara göre, Gelir Vergisi Kanununun geçici 62 nci maddesi hükümleri de göz önünde bulundurularak,

- Daha önceki yıllarda şirket sermayesine eklenmiş olan geçmiş yıl karlarının, şirketin sermaye azaltımı yapması sebebiyle ortaklara dağıtılması durumunda, kar dağıtımına bağlı vergi kesintisi yapılması,
- Daha önce sermayeye eklenmiş olan yeniden değerlendirme değer artış fonunun, şirketin sermaye azaltımı yapması sebebiyle ortaklara dağıtılması halinde, işletmeden çekilen tutarların öncelikle kurumlar vergisine, vergi sonrası dağıtılan kazancın da kar dağıtımına bağlı vergi kesintisine tabi tutulması,
- Şirket ortakları tarafından şirkete nakden veya aynen konulan sermaye ticari kazancın bir unsuru olmadığından, sermaye azaltılmasına konu edilen tutar üzerinden vergi hesaplanmaması ve kesinti yapılmaması

gerekmektedir.”

- Gelir İdaresi Başkanlığı İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı’nın 31/01/2012 tarih ve B.07.1.GİB.4.34.16.01-GVK 94-388 sayılı Özelgesi:

“İlgide kayıtlı talep formunuzda, 17.575 TL enflasyon düzeltmesi olumlu farkları, 222.425 TL geçmiş yıl karları ile 2010 yılında 5811 sayılı Kanun kapsamında yapılan beyan edilen 40.000 TL’nin sermayeye ilavesi ile Şirketiniz sermayesinin toplamda 780.000 TL olduğu belirtilerek ortaklarınız

tarafından nakit olarak yatırılmış olan 500.000 TL'lik kısmının sermaye azaltılması suretiyle ortaklarınıza dağıtılması halinde gelir vergisi tevkifatına tabi olup olmadığı hususunda Başkanlığımız görüşü talep edilmiştir.

.....

Yapılacak olan sermaye azaltımında da **ÖNCELİKLE** daha önce sermayeye eklenmiş olan geçmiş yıl karlarının ve enflasyon düzeltme farklarının işletmeden çekildiğinin kabulü gerekmekte olup azaltılan sermaye tutarı, geçmiş yıl karları ve enflasyon düzeltmesi olumlu farkları toplam tutarından fazla ise fazlalığın şirket ortakları tarafından nakit olarak konulan sermayeden kaynaklandığı kabul edilecektir.”

- Van Valiliği Defterdarlık Gelir Müdürlüğü’nün 25.12.2014 tarih ve 60757842-5520-27 sayılı özelgesi:

“Buna göre, sermaye hesabını oluşturan kalemler şirketlerin sermaye azaltımında vergilendirmeyi belirleyen temel unsur olup, yapılacak sermaye azaltımının;

- **ÖNCELİKLE**, kurumlar vergisine ve vergi sonrası dağıtılan kazancın ise kâr dağıtımına bağlı vergi kesintisine tabi tutulacak hesaplardan karşılanması,
- **DEVAMINDA**, sadece kâr dağıtımına bağlı vergi kesintisine tabi tutulacak hesapların kullanılması,
- **SON OLARAK İSE**, işletmeden çekilmesi halinde vergilendirilmeyecek olan aynı ve nakdi sermayenin işletmeden çekildiğinin kabulü

gerekmektedir.”

- Gelir İdaresi Başkanlığı Ankara Vergi Dairesi Başkanlığı’nın 30/07/2013 tarih ve 38418978-125[6-12/7]-809 sayılı Özelgesi:

“İlgide kayıtlı özelge talep formunda, şirketinizin sermayesini azaltmaya karar verdiğiniz, sermaye hesabınızın içinde değer artış fonları, enflasyon düzeltme fonları, maliyet artış fonları ve geçmiş yıl karlarının da bulunduğu belirtilerek, sermaye azaltılması sonucunda vergisel olarak yapılması gereken işlemler konusunda Başkanlığımız görüşü talep edilmektedir.

.....

Yapılacak olan sermaye azaltımında da **ÖNCELİKLE** yeniden değerlendirme değer artış fonu, maliyet artış fonu, pasif kalemlere ait enflasyon fark hesapları ve geçmiş yıl karlarının işletmeden çekildiğinin kabulü edilmesi gerekmektedir.”

Maliye Bakanlığı'nın, sermaye azaltışı halinde sermayenin ihtiva ettiği dağıtımı vergiye tabi kaynakların öncelikle dağıtılmış sayılacağına ilişkin görüşüne dayanak olabilecek ne bir Kanun hükmü ne de tebliğ düzenlemesi bulunmadığından, doğal olarak bu görüşlerine herhangi bir yasal dayanak gösterilememiş, sadece bu kaynakların *"işletmeden çekildiğinin kabulü edilmesi gerekmektedir"* şeklinde dayanaksız ve içi boş bir cümleyle bu şekilde esaslı bir uygulama yönlendirilmeye çalışılmıştır. Bu Maliye Bakanlığı'nın üretmiş olduğu, kanuni dayanaktan yoksun bir görüştür.

2. Sermaye Azaltışının Vergisel Yönü:

Sermayenin azaltılması halinde, iade olunan sermaye nedeniyle herhangi bir vergilendirme yapılmaz. Zira bu azalım, ortakların şirkete yatırdıkları paraların iadesidir. Temettü niteliği olmayıp, bir gelir unsuru değildir. Oysa kar veya sermaye yedeklerinin (kısaca iç kaynaklar olarak isimlendirilebilir) sermayeye ilavesiyle teşekkül eden sermayenin azaltışı, ortaklarca ödenen paraların iadesi olmadığından, bir gelir olarak anılmaktadır.

Her ne kadar bunlar da hukuken sermayenin iadesi olsa da, karın ve yedeklerin dolambaçlı yoldan vergisiz olarak ortaklara intikali kabul edilemez bir sonuç olduğundan uygulamada ve yargı kararların da sermaye azaltışı ile ortaklara ödenen iç kaynakların sermayenin iadesi değil kar dağıtımı olduğu noktasında mutabakat vardır.

Bu gelir, iç kaynaklardan sermaye artırımının yapılıp da ortaklara bedelsiz hisse veya ortaklık payı verildiği anda değil, sermayenin azaltılıp da bu iç kaynakların ortaklara ödendiği anda doğar. Nitekim GVK'nun 94/6-b maddesinin "karın sermayeye ilavesi kar dağıtımı sayılmaz" şeklindeki parantez içi düzenlemesi buna amirdir. Keza enflasyon düzeltmesine ilişkin VUK'nun mükerrer 298/5 ve geçici 25/3-g maddelerinde, pasif kalemlere ait enflasyon farklarının başka bir hesaba nakledildiği veya işletmeden çekildiği durumlarda bu dönemde vergiye tabi tutulacağı, öz sermaye kalemlerine ait enflasyon farklarının kurumlar vergisi mükelleflerince sermayeye ilave edilebileceği ve bu işlemin kar dağıtımı sayılmayacağı belirtilmiştir. Aynı düzenlemelerin iştirak ve taşınmaz satış kazancı istisnasına ilişkin KVK'nun 5/1-e maddesinde de yer aldığı malumdur.

Tüm bu düzenlemelerden amaç, iç kaynaklardan yapılan sermaye artışlarında, ortakların herhangi bir gelir elde etmediklerinin kabulü ile bu kaynakların doğrudan dağıtımı veya önce sermayeye eklenip sonra sermaye azaltışı suretiyle ortaklara intikalinin, ortaklarca elde edilen gelir olarak vergilendirilmesinin sağlanmasıdır.

Özetle, şirketlerin sermaye azaltışlarında, ortaklara iade edilen nakit veya aynı sermaye ödemesi kaynaklı kısımlar, iade olunan mevduat olduğundan gelir değildir vergilendirilmez. Oysa sermayenin terkihi içinde yer alan vergili (vergisi dağıtımına bırakılmış) iç kaynaklar, daha önce ortaklar tarafından ödenmediği cihetle bunların ortaklara ödenmesi, ortaklar için bir gelirdir ve vergiye tabidir.

3. Mükellefler, Sermaye Azaltışı Yaparken, Azaltılan Sermayenin Kaynaklarını Serbestçe Belirleyebilirler

3.1. Anonim Şirketlerin Esas Sözleşmelerinde Bulunan Sermaye Maddesi Bir Özel Hukuk Dalı Olan Türk Ticaret Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Belirlenir ve Nasıl Ki Sermaye Artırımında Artırımın Kaynaklarını Şirket Genel Kurulu Serbestçe Belirleyebiliyorsa Sermaye Azaltımının Kaynaklarını da Genel Kurul Belirler ve İdarenin Buna Müdahale Yetkisi Yoktur:

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun (TTK) 3. Maddesine göre, bu Kanunda düzenlenen hususlarla bir ticari işletmeyi ilgilendiren bütün işlem ve fiiller ticari işlerdendir. Kanun'un 12. Maddesine göre, bir ticari işletmeyi kısmen de olsa kendi adına işleten kişiye tacir denmekte olup, 16. Maddesine göre ticaret şirketleri tüzel kişi tacir olarak belirtilmiştir. Kanunun 124. Maddesine göre ise anonim şirketler, bir ticaret şirketi olup, tüzel kişi tacirdirler. Buna göre anonim şirketler hukuku, Türk Ticaret Kanunu çerçevesinde yürütülür.

Ticaret şirketlerine sermaye olarak konabilecek sermaye unsurları Kanunun 127. Maddesinde sayılmış olup, 128. Maddeye göre her ortak usulüne göre düzenlenmiş ve imza edilmiş şirket sözleşmesiyle koymayı taahhüt ettiği sermayeden dolayı şirkete karşı borçludur.

Anonim şirketler, Kanunun 329 ila 563. Maddeleri arasında düzenlenmiş olup, 332. Maddeye göre elli bin liradan az olmamak üzere, Kanunun 339. Maddesine göre şirket sermayesi ve şirkete nakitten başka sermaye olarak konulacak haklar ve ayrılar (TTK 342. Maddesindeki özelliklere sahip olmak kaydıyla) ile bunların değerleri şirket esas sözleşmesinde yer alır. Diğer yandan Kanunun 462. Maddesi uyarınca, esas sözleşme veya genel kurul kararıyla ayrılmış ve belirli bir amaca özgülenmemiş yedek akçeler ile kanuni yedek akçelerin serbestçe kullanılabilen kısımları ve mevzuatın bilançoaya konulmasına ve sermayeye eklenmesine izin verdiği fonlar sermayeye dönüştürülerek sermaye iç kaynaklardan da artırılabilir.

Esas sözleşmede yer alacak hususlar ile bunlara ilişkin değişiklikler ise Kanunun 407. Maddesi uyarınca genel kurul tarafından belirlenir. Keza Kanunun 452. Maddesinde, genel kurulun, aksine esas sözleşmede hüküm bulunmadığı takdirde, kanunda öngörülen şartlara uyarak, esas sözleşmenin bütün hükümlerini değiştirebileceği belirtilmiştir. Kanunun 456 ila 472. Maddelerinde sermaye artırımına ilişkin hükümler, 473 ila 475. Maddelerinde ise sermayenin azaltılmasına ilişkin hükümler yer almaktadır.

456 ila 472. Maddelerinde sermaye artırımına ilişkin hükümlere bakıldığında, ortakların alacakları genel kurul kararıyla şirkete diledikleri kadar nakdi veya aynı sermayeyi veya iç kaynağı sermaye olarak koyabilecekleri görülmektedir. Elbette ki Kanunda, aynı sermayenin değerinin asliye ticaret mahkemesince tayin edilen bilirkişi eliyle biçilmesi (TTK 343), nakit sermaye artışı yapılırken öncelikle artırılacak nakit sermaye kadar mevzuatın sermayeye izin verdiği iç kaynakların sermayeye eklenmesi (TTK 462/3), rüçhan haklarının ne şekilde kısıtlanabileceği

(TTK 461) gibi daha çok ortaklar arası hakları koruyucu kısıtlama ve kurallar olsa da, bunlar ortakların sermaye artırımındaki serbestisinin belli amaca yönelik kısıtlayıcı istisnaları olarak yorumlanabilir. Yoksa elbette ki anonim şirkette sermaye artırımının kaynaklarını tayin eden herhangi bir mevzuat yoktur. Bu, özel hukuk ilişkisi içinde ortaklarca belirlenebilecek bir husustur.

Aynı şekilde 473 ila 475. Maddelerinde yer alan sermayenin azaltılmasına ilişkin hükümlere bakıldığında da bu serbestinin olduğu görülmektedir. Kanunun 473. Maddesine göre, “bir anonim şirket, sermayesini azaltarak, azaltılan kısmın yerine geçmek üzere bedelleri tamamen ödenecek yeni paylar çıkarmıyorsa, genel kurul esas sözleşmenin gerektiği şekilde değiştirilmesini karara bağlar.

Genel kurul toplantısına ilişkin çağrı ilanlarında, mektuplarda ve internet sitesi bildirimlerinde, sermaye azaltılmasına gidilmesinin sebepleri ile azaltmanın amacı ve azaltmanın ne şekilde yapılacağı ayrıntılı bir şekilde ve hesap verme ilkelerine uygun olarak açıklanır.”

Bunun için Ticaret Sicil Yönetmeliği’nin 80/1-c maddesi uyarınca şirket yönetim kurulu tarafından hazırlanan sermayenin azaltılmasının sebepleri ile azaltmanın amacı ve azaltmanın ne şekilde yapılacağını gösterir rapor genel kurula sunulur ve bu rapor genel kurul tarafından onaylanır.

Görülebileceği üzere, sermaye azaltışının ne şekilde (sermayenin terkiibindeki hangi kalemden) yapılacağını tayin etme tamamıyla şirket genel kurulunun elindedir. Bunu kural altına alan başkaca bir mevzuat yoktur. Sermaye artırımının kaynaklarını belirleyen genel kurul, sermaye azaltışının kaynaklarını da serbestçe belirleyebilir. Bu bir özel hukuk konusudur.

Bu gayet normal ve anlaşılabilir bir durumdur. Çünkü şirketlerin genel kurulları, daha önce iç kaynaklardan yaptığı sermaye artırımını yapmayabilir, bunu öz sermaye içinde dağıtmadan koruyabilir de. Öyle olduğunda sermaye azaltımı yapıldığında, azalmanın kaynağı şüphesiz ki nakit veya aynı sermaye olacak idiyse, sermayenin iç kaynakları ihtiva etmesi durumunda da, yine serbestçe azaltımın kaynağının nakit veya aynı sermaye olduğu tayin edilebilir.

3.2. Azaltılan Sermayenin Kaynaklarının Ortaklarca Serbestçe Belirlenebileceğine İlişkin Emsal Uygulamalar:

Bir önceki bölümde belirtilen nedenlerle ortakların fuzulen vergi ödememeleri için, azaltılan sermayenin nakden veya aynen ödenmiş sermayelerden karşılandığına serbestçe tasarruf edilebilmesi mümkündür.

Nitekim benzer olaylarda, mükelleflerin kendi vergi optimizasyonlarını sağlayabilecek tercihleri belirleme konusundaki serbestiyi, Maliye Bakanlığı daha önce çeşitli vesilelerle tanımış bulunmaktadır. Hatta bazı olaylarda, mükellef lehine sonuç veren uygulamanın gerçekleştirileceğini bizzat Maliye Bakanlığı belirlemiştir.

Buna örnek olarak aşağıdaki düzenlemeler gösterilebilir:

- **67 no.lu Mülga Kurumlar Vergisi Tebliği:**

4842 sayılı Kanunla yapılan değişiklikten önce yani 2002 ve öncesi yıllarda, kurumlar vergisinden istisna kazançlar dağıtılsın dağıtılmasın kurum bünyesinde stopaja tabi tutuluyor, böyle olduğu için de istisna kazançların ortaklara dağıtımında ayrıca stopaj yapılmıyor, kar dağıtımına bağlı stopaj istisna olmayan kazançların dağıtımında yapılıyordu. Böyle olduğu için hem istisna hem de istisna olmayan kazancı olan şirketler kar dağıttıklarında, dağıtılan karın ne kadarının stopaja tabi olup ne kadarının olmayacağı konusunda belirsizlik yaşıyordu. İşte bu konuda yaşanan belirsizlik, 67 no.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinin aşağıdaki düzenlemesiyle kaldırıldı ve kar dağıtımında öncelikle kurumlar vergisinden istisna kazançların dağıtıldığı kabul edilerek, dağıtımına bağlı stopaj matrahı mükellef lehine azaltılmıştır. Düzenleme aynen aşağıdaki gibidir:

“Tam mükellef kurumlar, kurumlar vergisinden müstesna kazançlara isabet eden kısım düşüldükten sonra, dağıttıkları kar paylarından dağıtım sırasında gelir vergisi stopajı yapacaklardır. Stopaj oranı halka açık şirketler için % 5, diğer kurumlar için % 15'dir. Karın sermayeye eklenmesi kar dağıtımını sayılmadığından, karını sermayeye ekleyen kurumlar kar dağıtımına bağlı stopaj yapmayacaklardır.

Kurumlar yıllar itibariyle kazanç dağıtmaya karar verebilecek olup, dağıtılmasına karar verilen yıl kazancının; istisnaya tabi tutulmuş kurum kazancının yanı sıra istisnaya tabi olmayan kurum kazancını da içermesi durumunda, dağıtılan kazancın; öncelikle istisnaya tabi dağıtılabilir kazançtan, bu kazancın dağıtımının tamamlanmasından sonra istisna edilmemiş kazançtan gerçekleştirildiği kabul edilecektir. 1998 ve daha önceki yıl kazançlarının dağıtılması durumunda bu kazançlar üzerinden herhangi bir vergi kesintisi yapılmayacaktır.”

- **232 no.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği:**

Gelir Vergisi Kanununa 4444 sayılı Kanunla eklenen Geçici 56. Madde uyarınca, 1999-2002 yılları arasında, gelir vergisi mükelleflerinin üç aydan kısa süreyle elde tuttuğu hisse senetlerinin elden çıkarılmasında dolayı elde ettikleri gelirler beyana tabi bir gelirken, üç aydan fazla süreyle elde ettikleri hisse senetlerinin elden çıkarılmasından dolayı elde ettikleri kazançlar gelir vergisine tabi bulunmuyordu.

Dolayısıyla elden çıkarılan hisse senetlerinin üç aydan kısa ve uzun süre önce çeşitli kerelerde iktisap edilmiş olması durumunda, bunların satışında hangisine öncelik verilir vergileme yapılıp yapılmayacağı belirsizlik taşıyordu.

232 no.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği ile elden çıkarılan hisse senetlerinin mükellefin hangi alımlarından kaynaklandığının belirlenmesi konusunda mükelleflere serbesti tanınmıştır. Böylece mükellefler, önceliği üç aydan önce edinilmiş hisselerle vererek vergilerini minimize etme imkânına kavuşmuşlardır.

Tebliğ düzenlemesi aynen aşağıdaki gibidir:

“2- Hisse Senetlerinin İktisap Tarihi

Hisse senetlerinin üç ay süreyle elde tutulduktan sonra satılması halinde doğan değer artış kazancının vergilendirilmeyecek olması hisse senedinin iktisap tarihinin bilinmesini önemli kılmaktadır. Bu nedenle, hisse senedi alım satımı yapanların vergisel yükümlülüklerini tam olarak yerine getirebilmeleri açısından hisse senetlerinin iktisap tarihini izlemeleri gerekmektedir.

Genel olarak hisse senedi tasarruf hakkına sahip olunan tarihin iktisap tarihi olarak dikkate alınması gerekmektedir. Bununla birlikte gerçek kişi ortakların şirketin sermaye artırımına gitmesi dolayısıyla sahip oldukları hisse senetlerinin ve aynı hisse senedinden değişik tarihlerde alım yapıldıktan sonra bunların bir kısmının elden çıkarılması halinde elden çıkarılan hisse senetlerinin iktisap tarihinin belirlenmesi farklılık göstermektedir.

.....

2.2- Aynı Hisse Senedinden Yıl İçinde Birden Fazla Alım Yapılması Halinde Satılan Hisse Senedinin İktisap Tarihinin Belirlenmesi

Belirli bir şirketin hisse senedinden değişik tarihlerde alımlar yapıldıktan sonra, alınan hisse senetlerinin bir kısmının elden çıkarılması halinde mükellefler elden çıkarılan hisse senetlerinin hangi işlem ile alındığı konusunda serbestçe karar verebilecektir.”

• **16 no.lu Gelir Vergisi Sirküleri:**

GVK’nun 86. Maddesinin 1/b bendinde, birden fazla işverenden ücret almakla beraber, birden sonraki işverenden aldıkları ücretlerinin toplamı, GVK’nun 103. Maddesinde yazılı tarifenin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı aşmayan mükelleflerin, tamamı tevkif yoluyla vergilendirilmiş ücretlerinin yıllık gelir vergisi beyannamesine dâhil edilmeyeceğine hükmedilmiştir.

Bu kural gereğince örneğin iki işyerinden tevkifata tabi ücret geliri elde edip, birisi GVK’nun 103. Maddesinde yazılı tarifenin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı aşan diğeri de aşmayan bir mükellefin, bu ücretlerden hangisini bu dilimin altında kabul edeceği, doğrudan bu iki ücretin yıllık beyannameye dahil edilip müterakki vergilemeden dolayı stopaja ilave gelir vergisi ödeyip ödemeyeceği hususunu belirleyecektir.

İşte burada da yine, Maliye Bakanlığı 16 no.lu Gelir Vergisi Sirküleri ile bu tasarrufu mükellefe bırakmıştır. Sirkülerin ilgili bölümü aynen şöyledir:

“3.2. Ücretler

Tam mükellefiyette;

Tam mükellef gerçek kişiler tevkif yoluyla vergilendirilmiş, tek işverenden alınan ücretleri için yıllık gelir vergisi beyannamesi vermeyeceklerdir. Birden fazla işverenden ücret geliri elde edilmesi durumunda, birden sonraki işverenden alınan ücretlerin toplamının gelir vergisi tarifesiinin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı (2003 yılı gelirleri için 12 milyar lira) aşması halinde birinci işverenden alınan da dahil olmak üzere ücret gelirlerinin tamamı beyan edilecektir.

Birden fazla işverenden ücret alınması halinde, birinci işverenden alınan ücretin hangisi olacağı serbestçe belirlenebilecektir.”

- **KDV Genel Uygulama Tebliği (bölüm II/B-2.2.)**

Söz konusu Tebliğ bölümünde “KDV uygulamasında bir işlemin hem tam istisna hem kısmi istisna kapsamına girmesi halinde bu işlem için öncelikli olarak tam istisnaya ilişkin usul ve esaslar uygulanmak suretiyle mükellefler indirim ve iade imkânından yararlandırılır.” denilmektedir.

Görüldüğü gibi bu Tebliğ’e göre mükellef birden fazla istisna hükmü kapsamına giren bir işlem yaptığında, MÜKELLEF LEHİNE olan istisna hükmü ÖN PLANA ÇIKARILMAKTADIR.

Yukarıdaki düzenlemeler incelendiğinde, Maliye Bakanlığı’nın sonucu vergilemeyi etkileyen benzer olaylarda yorumunu mükellef lehine yaptığı veya tercihi mükellefe bıraktığını görmek mümkündür. Hal böyle iken, sermaye azaltımında önceliğin mükellefe en çok vergiyi ödeyecek seçenekten yana görüş verilmesinin yasal tabanı olmadığı gibi önceki Maliye düzenlemelerine de aykırılığı açıkça ortadadır.

Değerli vergi hukukçusu Mehmet Maç’ın Lebib Yalkın Dergisi’nin Kasım 2009 (Sayı 71, Sayfa 24-34) sayısında çıkan makalesinde de, sermaye azaltımında önceliğin hangi kaynağa verileceğinin genel kurul tarafından serbestçe belirlenebileceği ve bunun yasal dayanakları belirtilmektedir.

4. Sermaye Azaltışlarında Önceliğin Nakit Sermaye Ödemelerine Verileceğine İlişkin Kanun Hükmü:

6637 sayılı Kanunun 8’inci maddesi ile, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu’nun “Diğer İndirimler” başlıklı 10’uncu maddesinin 1’inci fıkrasına eklenen (ı) bendi düzenlemesi ile vergi sistemimize nakit sermaye artırımlarını teşvik edici yeni bir

müessese dâhil edilmiştir. 1 Temmuz 2015 tarihinden itibaren yürürlüğe giren düzenleme aşağıdaki gibidir:

“1) Finans, bankacılık ve sigortacılık sektörlerinde faaliyet gösteren kurumlar ile kamu iktisadi teşebbüsleri hariç olmak üzere sermaye şirketlerinin ilgili hesap dönemi içinde, ticaret siciline tescil edilmiş olan ödenmiş veya çıkarılmış sermaye tutarlarındaki nakdi sermaye artışları veya yeni kurulan sermaye şirketlerinde ödenmiş sermayenin nakit olarak karşılanan kısmı üzerinden Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından indirimden yararlanan yıl için en son açıklanan “Bankalarca açılan TL cinsinden ticari kredilere uygulanan ağırlıklı yıllık ortalama faiz oranı” dikkate alınarak, ilgili hesap döneminin sonuna kadar hesaplanan tutarın %50’si kurum kazancından indirilir.

Bu indirimden, sermaye artırımına ilişkin kararın veya ilk kuruluş aşamasında ana sözleşmenin tescil edildiği hesap döneminden itibaren başlamak üzere izleyen her bir dönem için ayrı ayrı yararlanılır. Sonraki dönemlerde sermaye azaltımı yapılması hâlinde azaltılan sermaye tutarı indirim hesaplamasında dikkate alınmaz.

.....”

Görülebileceği üzere nakdi sermaye artışlarına yönelik olarak 1 Temmuz 2015 tarihinden itibaren geçerli olan indirim uygulamasına ilişkin düzenlemede; “Bu indirimden, sermaye artırımına ilişkin kararın veya ilk kuruluş aşamasında ana sözleşmenin tescil edildiği hesap döneminden itibaren başlamak üzere izleyen her bir dönem için ayrı ayrı yararlanılır. SONRAKİ DÖNEMLERDE SERMAYE AZALTIMI YAPILMASI HÂLİNDE AZALTILAN SERMAYE TUTARI İNDİRİM HESAPLAMASINDA DİKKATE ALINMAZ.” hükmü yer almaktadır.

Dolayısıyla Kanun koyucu, ilerleyen dönemlerde sermaye azaltısı yapılması halinde, nakit sermaye artışı nedeniyle indirim uygulamasından faydalanılamayacağını hüküm altına alarak, yapılan sermaye azaltısının öncelikle daha önce nakit olarak konulan sermaye unsurlarından yapıldığını kabul etmektedir. Aksine bir iddianın yahut yorumun, getirilen düzenlemenin lafzına ve ruhuna açık olarak aykırı olacağı kuşkusuzdur. Zira getirilen düzenleme açık ve nettir.

Nitekim Kurumlar Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 1)’nde Değişiklik Yapılmasına Dair 9 Seri No.lu Tebliğ’inde de düzenleme bu şekilde yapılmıştır. Aynen aşağıdaki gibidir:

“10.6.3.4. Sermaye azaltımı

Bu indirimden yararlanan sermaye şirketlerinin daha sonra sermaye azaltımı yapmaları halinde, nakdi sermaye artışının azaltılan sermaye tutarı kadarlık kısmı için sermaye azaltımına ilişkin kararın ticaret siciline tescil edildiği ayı izleyen aydan itibaren bu indirimden yararlanmaları mümkün bulunmamaktadır.

Öte yandan, nakdi sermaye artışı yapılmadan önce sermaye şirketlerinin sermaye azaltımına gitmiş olmaları halinde, bu indirimin hesaplanmasında azaltılan sermaye tutarı kadarlık kısım dikkate alınmayacaktır.

Örnek: (E) A.Ş.'nin sermayesinin 150.000 TL artırılmasına ilişkin olarak 9/5/2016 tarihinde genel kurul kararı alınmış, sermaye taahhüdünün %25'i olan 37.500 TL 11/5/2016 tarihinde ortaklar tarafından şirketin banka hesabına yatırılmıştır. Karar, 23/5/2016 tarihinde ticaret siciline tescil ettirilerek, taahhüt edilen sermayenin geri kalan kısmı olan 112.500 TL ise ortaklarca nakit olarak 27/6/2016 tarihinde şirketin banka hesabına yatırılmıştır. (E) A.Ş.'nin yararlanabileceği indirim oranı %50 olup 2016 yılı sonu itibarıyla TCMB tarafından açıklanan ticari krediler faiz oranı %10'dur. (E) A.Ş.'nin sermayesinin 120.000 TL azaltılmasına ilişkin genel kurul kararı 10/7/2019 tarihinde ticaret siciline tescil ettirilmiştir.

(E) A.Ş.'nin 2016 hesap döneminde yararlanabileceği indirim tutarı; taahhüt edilen sermayenin 37.500 TL'lik kısmı için kararın tescil tarihi olan 23/5/2016 tarihi, 112.500 TL'lik kısmı için ise bu tutarın ortaklar tarafından şirketin banka hesabına yatırıldığı 27/6/2016 tarihi dikkate alınarak hesaplanacaktır.

37.500 TL için;

İndirim tutarı = Nakdi sermaye artışı x Ticari krediler faiz oranı x İndirim oranı x Süre
= 37.500 TL x 0,10 x 0,50 x (8/12)
= 1.250 TL

112.500 TL için;

İndirim tutarı = Nakdi sermaye artışı x Ticari krediler faiz oranı x İndirim oranı x Süre
= 112.500 TL x 0,10 x 0,50 x (7/12)
= 3.281,25 TL

(E) A.Ş. 2016 hesap döneminde (1.250 TL + 3.281,25 TL=) 4.531,25 TL'lik indirim tutarını kurumlar vergisi matrahının tespitinde indirim konusu yapabilecektir. 2017 ve 2018 hesap dönemlerinde ise diğer şartların da sağlanması kaydıyla, TCMB tarafından bu dönemler için açıklanan ticari krediler faiz oranı dikkate alınmak suretiyle söz konusu nakdi sermaye artışı üzerinden 12 ay için indirim tutarı hesaplanabilecektir.

10/7/2019 tarihinde sermaye azaltışı yapılmış olduğundan Ocak-Temmuz 2019 dönemi için 150.000 TL'lik sermaye tutarı üzerinden, Ağustos-Aralık 2019 dönemi için ise sermaye azaltımı dikkate alınmak suretiyle (150.000 TL - 120.000 TL=) 30.000 TL'lik sermaye tutarı üzerinden indirim tutarı hesaplanabilecektir.

Öte yandan, (E) A.Ş. sonraki dönemlerde sermaye artırımına gitmesi halinde, şartları taşıması kaydıyla, artırılan bu sermaye tutarları için indirim uygulamasından yararlanabilecektir.”

Yukarıda belirtildiği üzere, Gelir İdaresi Başkanlığı'nın özelge bazında yapmış olduğu açıklamalarında, sermaye azaltışına gidilmesi durumunda, azaltışın öncelikle en fazla vergi alınmasını gerektiren unsurlardan yapılması gerektiğini belirtmekteydi. Ancak, 1 Temmuz 2015 tarihinden itibaren geçerli olacak düzenlemeye göre, artık sermaye azaltışlarının öncelikle nakit olarak konulan sermaye unsurlarından yapılmış sayılacağı, Kanun hükmüyle belirlenmiştir. Dolayısıyla, Gelir İdaresi Başkanlığı'nın konuyla ilgili olarak daha önceki dönemlerde vermiş olduğu özeldelerdeki açıklamaların, dayanaklı olduğu bir an için kabul edilse bile, 6637 sayılı Kanun ile bu dayanağın ortadan kalktığı, SERMAYE AZALTIMLARINDA ÖNCELİĞİN NAKİT OLARAK KONAN SERMAYEYE VERİLECEĞİ tartışmasız hale gelmiştir. Aksi bir iddia ve yorum, Kanun hükmüyle getirilen düzenlemenin lafzına ve ruhuna açık olarak aykırılık teşkil edecektir.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren nakit sermaye artışında bulunmamış bir mükellefin sermaye azaltışına gitmesi yahut nakit sermaye artışına ilişkin indirimden faydalanan bir mükellefin sonradan daha yüksek tutarda bir azaltışa gitmesi durumlarında uygulamanın nasıl olacağı konusunda açık düzenleme yoktur. Ancak Kurumlar Vergisi Kanununa eklenen söz konusu düzenlemeyle birlikte, belirtilen sermaye azaltışlarında da önceliğin daha önce nakit karşılığı konulan sermayeden kaynaklandığının kabul edilmesi gerekir. Zira gerek vergilemedeki eşitlik ilkesi, gerekse de usulde / uygulamada paralellik ilkesi, bu anlayışı gerektirmektedir.

Aksi durumda, nakit sermaye artışında indirim uygulamasından yararlananlarda sermaye azaltışının nakit kaynaklardan, indirim uygulamasından yararlanmayanlarda ise iç kaynaklardan yapıldığı şeklinde, açıklanamaz, hukuk dışı ve eşitliğe aykırı bir sonuç çıkar. Bunun kabulü mümkün olmayıp, Kanuna uygun yorum, sermaye azaltışında önceliğin nakit kaynaklara verilmesi gerektiğidir.

5. SONUÇ :

Makalemizde, Maliye Bakanlığı'nın bu yönde hiçbir yasal düzenleme olmamasına rağmen, sermaye azaltışlarında, azaltışın öncelikle en çok vergi alınacak iç kaynaklardan yapılmış sayılacağına dair görüşünün hatalı olduğu, yasal dayanakları ve benzer konudaki Maliye İdaresi görüşlerine dayanarak ortaya konulmaya çalışılmıştır.